

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve Kısaltmalar

Amaç

MADDE 1- Bu Yönergenin amacı, deney hayvanları ile yapılacak olan bilimsel araştırma, test, eğitim, öğretim gibi temel etkinliklerde kullanılacak yöntem ve materyaller ile ilgili kabul edilebilir etik standartların belirlenmesine, Sakarya Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunun kuruluş ve çalışma esaslarına, yapılması planlanan işlemlerin sunulmasına, araştırma ve çalışma önerilerinin incelenmesi ve izin verilmesine uygulamaların izlenmesine, deney hayvanları üzerinde yapılan bütün prosedürlerin kayıt altına alınmalarına ve bu prosedürlerin anında ya da geriye doğru izlenebilmelerine, bütün işlemlerin denetlenebilirliğinin sağlanmasına ve işlemlerin gerektiğinde sonlandırılmalarına ilişkin esasları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2- Bu yönerge, Sakarya Üniversitesinde bilimsel amaçlarla kullanılacak hayvanların kullanımından önce alınması gereken izinleri, bu amaçla Sakarya Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunun oluşturulmasını, çalışma usul ve esaslarını, kurulun görev ve yetkileri ile eğitim, denetim ve yükümlülüklerini kapsar.

Dayanak

MADDE 3- Bu yönerge, 24 Haziran 2004 tarihli ve 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun 9 uncu ve 17 nci maddelerine, 15 Şubat 2014 tarihli ve 28914 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin" 9 uncu maddesi (1) inci fıkrasının (a) bendine ve 13 Aralık 2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan "Deneysel ve Diğer Bilimsel amaçlar için Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğe" dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 4- Bu Yönerge'de geçen;

- a) Bakanlık: Orman ve Su İşleri Bakanlığı,
- b) CITES Sözleşmesi: 20/6/1996 tarihli ve 22672 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmeyi,
- c) Çalışma izni: Deney hayvanı kullanıcı, üretici ve tedarikçi kuruluşlara Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca verilen belgeyi,
- ç) Dekan: Sakarya Üniversitesi Tıp Fakültesi dekanını
- d) Deney: Bilimsel amaçlarla hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek her türlü prosedür veya prosedürler bütünü,
- e) Deney hayvanı: Prosedürlerde kullanılan, serbest yaşayan veya çoğalan larva biçimleri, canlı kafadanbacaklılar ve normal fetal gelişimlerinin son üçte birlik döneminden itibaren memeliler dahil, insan olmayan herhangi bir omurgalı canlı,
- f) Deney ünitesi: Hayvanlar üzerinde her türlü prosedür veya prosedürlerin gerçekleştirildiği, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından çalışma izni bulunan birimleri,
- g) Etik: Araştırmalarda kullanılacak hayvanlarla ilgili olarak insan ve hayvan yaşamını ilgilendiren bilimlerde yapılabilecek hareketlerin sınırları, hayvana yönelik yapılacak tutum ve davranışa yol gösterici evrensel kuralları,
- ğ) Etik kurul: Sakarya Üniversitesi Hayvan Deneyleri Yerel Etik Kurulunu
- h) HADMEK: Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulunu,

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik
Kurulu'nun 5./1/2018 Tarih ve 50
Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



i) Hayvan refahı birimi: Üretici, tedarikçi, kullanıcı ve araştırmaya yetkili kuruluşlarda kurulması zorunlu olan, hayvanların refahı ve bakımından sorumlu, veteriner hekim, veteriner sağlık teknikeri veya veteriner sağlık teknisyeni unvanına sahip en az bir kişiden, kullanıcı kuruluşlarda ise bu unvanlardan birine sahip bir kişiye ilaveten biri yerel etik kurul üyesi olmak üzere en fazla üç kişiden oluşan birimi,

j) İnsancıl öldürme metodu: Hayvanın kendi türüne has, en az fiziksel ve duyuşsal ağrı, eziyet ve sıkıntıya maruz kalacağı şekilde yaşamının sonlandırılmasını,

k) İn vivo deney: Canlı ortamda yapılan deneyi,

l) İyi laboratuvar uygulamaları: Klinik çalışmalar dışındaki sağlık ve çevre güvenliği çalışmalarının planlanması, yapılması, izlenmesi, kaydedilmesi, arşivlenmesi ve rapor edilmesi şartları ve yönetim usulleri ile ilgili kalite sistemini,

m) Kullanıcı: Hayvanları prosedürlerde kullanmaya yetkili olan kişiyi,

n) Kuruluş: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca çalışma izni bulunan, Sakarya Üniversitesi bünyesinde yer alan, müştemilatı ile birlikte açık, kapalı, yarı açık, her türlü sabit ya da taşınabilir tesis, bina veya binalar grubunu,

o) Kurum: Sakarya Üniversitesini

p) Proje: Tanımlanmış bilimsel bir amacı olan ve bir ya da daha fazla prosedürü kapsayan iş programını,

q) Prosedür: Hayvanların; doğurtulması, kuluçkadan çıkarılması ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyunun devam ettirilmesi süreçleri dâhil, iyi veteriner hekimlik uygulamalarına uygun olarak bir iğnenin batırılmasının yarattığına eşit veya daha fazla acı, eziyet, ızdırap veya kalıcı hasara sebep olabilecek şekilde, bilinen veya bilinmeyen sonuçları olan, deneysel, diğer bilimsel veya eğitici amaçlarla kullanılmasını,

r) Rektör: Sakarya Üniversitesi Rektörünü

s) Sekreteryä: Etik kurullarda gerekli koordinasyonu sağlayan, yazışmaları yapan ve kayıtları tutan kişi veya kişileri,

t) Tekniker: Lise öğrenimi üzerine iki yıl süreli Veteriner Sağlık Ön lisans programlarından mezun olan kişiyi,

u) Teknisyen: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Tarım Meslek Lisesi Veteriner Sağlık Bölümü ile daha önce Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı olan Veteriner Sağlık Meslek

Lisesi, Hayvan Sağlığı Memurları Okulu, Hayvan Sağlığı Memurları Meslek Lisesi okullarından herhangi birinden mezun kişiyi,

v) TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu,

w) Tür: Ortak özellikler taşıyan ve kendi aralarında döllenerek üreyebilen akraba canlıları içeren biyolojik grubu,

ü) 3R ilkesi: Mümkün olan her durumda, canlı hayvan yerine bilimsel açıdan geçerli başka alternatif bir yöntem ya da deneme stratejisinin uygulaması, proje hedeflerinden ödün vermeden kullanılacak hayvan sayısının olabildiğince azaltılması, hayvanlara acı, eziyet, ızdırap çektirecek ve kalıcı hasar yapacak prosedürlerin iyileştirilerek hayvan refahının artırılmasını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

**Deney Hayvanının Kullanılma Amaçları, Etik Kurulun Kuruluş,
Görev Süresi, Çalışma Yöntemi, Görev ve Yetkileri**

Deney hayvanının kullanılma amaçları

MADDE 5 – (1) Deney hayvanlarının kullanılma amaçları aşağıda belirtilmiştir:

a) Temel araştırmalar.

b) Aşağıdaki amaçlardan herhangi birini taşıyan translayonel veya uygulamalı araştırmalar:

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik
Kurulu'nun 5./1./2018 Tarih ve 50
Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



1) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki hastalık, sağlık bozuklukları ve diğer anormalliklerin önlenmesi, tanı, tedavisi veya bunlardan kaçınma.

2) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki fizyolojik bozuklukların incelenmesi, belirlenmesi, düzeltilmesi veya modifikasyonu.

3) Hayvanların refahı ve tarımsal amaçlarla yetiştirilen hayvanların üretim şartlarının iyileştirilmesi.

c) (b) bendinde belirtilen amaçlardan herhangi biri için, ilaçlar, gıda hammaddeleri, yem hammaddeleri, başka maddeler ve ürünlerin kalite, etkinlik ve güvenilirliklerinin geliştirilmesi, üretilmesi ve test edilmesi.

ç) İnsan ve hayvan sağlığı ve refahı için doğal çevrenin korunması.

d) Türlerin korunmasını amaçlayan araştırmalar.

e) Mesleki becerilerin kazandırılması, sürdürülmesi veya geliştirilmesi için yükseköğrenim veya eğitimi.

f) Adli tıp araştırmaları.

Etik Kurulun kuruluşu

MADDE 6 – (1) Etik Kurul en az 5 en fazla 21 üyeden oluşur. Etik Kurulda aşağıda nitelikleri belirtilen üyeler bulunur:

a) Kurum veya kuruluş içinde deney hayvanı yetiştirilmesi, üretilmesi bakımından sorumlu ve deney hayvanları kullanım sertifikasına sahip, tam gün üniteye çalışan, hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl tecrübeli bir veteriner hekim,

b) Kurum veya kuruluş içinde deney hayvanları ile çalışma yapan birimlerden bir temsilci.

c) Kendisi ve birinci derece yakınları, hayvanlar üzerinde deneysel çalışma yapmayan ve kurum ile çıkar ilişkisi olmayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi,

d) Kurum veya kuruluş ile çıkar ilişkisi olmayan sivil toplum kuruluşlarından birine üye Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı bir kişi,

(2) Etik Kurulda görev alacak en az bir üyenin in vivo hayvan deneylerinde en az bir yıl tecrübeli ve doktora veya tıpta uzmanlık derecesine sahip olması gereklidir. Etik Kurulda tıp veya veteriner hekim etiği uzmanlarının da bulunması tercih edilir. Kurum ve kuruluşun ihtiyaçlarına ve idari yapısına göre etik kurulun kompozisyonu belirlenebilirler. Etik Kurul gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir, toplantılara davet edebilir.

(3) Etik Kurul başkanı, başkan vekili ve üyeleri; Rektör tarafından görevlendirilir. Başkan ve deney ünitesinde çalışan Veteriner Hekim üye, Üniversitenin tam zamanlı çalışanı olmak zorundadır.

(4) Etik Kurul Sekreteryası Dekan tarafından görevlendirilir.

(5) Görevlendirmeler ve değişiklikler 1 ay içinde HADMEK'e bildirilir.

(6) Etik Kurul üyelerinin görev süresi 4 yıldır. Görev süresi biten üye yeniden atanabilir. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer. Üyeliğin herhangi bir sebeple sona ermesi halinde, yerine aynı usulle ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye Rektör tarafından görevlendirilir.

(7) Yönetmelik hükümlerine aykırı hareket eden kişiler üye olarak görevlendirilemez. Yönetmelik hükümlerine aykırı hareket ettiği tespit edilen üyeler, üyeliğinin sonlandırılması için Rektörlüğe bildirilir.

Etik Kurulun Çalışma Usulü

MADDE 7 - (1) Etik Kurul, başkanın belirleyeceği gündemle ayda en az bir kez, üye tam sayısının en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır.

(2) Etik Kurul başkanının yokluğunda toplantılar başkan vekili tarafından yürütülür.

(3) Etik Kurul kararları, oy çokluğu ile alınır. Oy eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../1.../2018... Tarih ve 500... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



(4) Kurumda kullanılan tüm deney hayvanlarına ilişkin kayıtlar, deney hayvanı yetiştirilmesi, üretimi ve bakımından sorumlu yönetici tarafından tutulur veya tutturulur. Söz konusu kayıtlarda temin edilen hayvanların sayıları, türleri, temin edildikleri yerler, kullanıcı kuruluşa geldiği tarih ve yapılan tüm işlemler bulunur. Bu kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.

(5) Etik Kurul, yapılacak başvuruları değerlendirmek için, aşağıdaki bilgilerin yer aldığı bir form hazırlar.

- a) Proje adı.
- b) Proje yürütücüsü ve diğer araştırmacıların adı, adresi, görev yeri, imzası.
- c) Prosedürün yapılacağı yer ve süresi.
- ç) Canlı hayvanlar üzerinde prosedür uygulayacakların eğitim sertifikaları.
- d) Başvuru tarihi.
- e) Proje önerisi.
- f) Günlük dille yazılmış teknik olmayan proje özeti.
- g) Hayvan kaynakları, tahmini hayvan sayısı, türü ve yaşı.
- ğ) Hayvanlar üzerinde gerçekleştirilecek prosedürler.
- h) Prosedürlerin sebep olacağı acı, eziyet, ızdırıp ve kalıcı hasar düzeyi.
- ı) 3R ilkesinin prosedürlerde uygulanma şekli.
- i) Kullanılması planlanan anestezi, analjezi ve diğer ağrı kesici yöntemler.
- j) Hayvanların yaşamları boyunca acı ve ızdırıp çekmemesi ya da çektikleri ızdırabın azaltılması için alınacak önlemler.
- k) Prosedürlerin sonlandırılmasında insancıl öldürme metodunun belirlenmesi.
- l) Hayvan sayısını ve prosedürlerin sebep olacağı acı, eziyet, ızdırıp ya da olası çevresel etkileri asgariye indirmek için uygulanacak deneysel veya gözlemsel stratejiler ile veri analiz usulleri.
- m) Hayvanların birden fazla projede kullanılıp kullanılmayacağı.
- n) Hayvanların barındırma, yetiştirme ve bakım şartları.
- o) Projede yer alanların yetkinliği.
- ö) Taahhütname.

(6) Etik Kurul tarafından projelere azami beş yıl süre ile izin verilir, süre uzatımı talebi olması halinde, talebin gerekçelendirilmesi şartıyla ek süre verilebilir.

(7) Bütün başvurular ve alınan kararlar, tarih ve sayı numarası verilerek kayıt altına alınır. Kayıtlar en az beş yıl süreyle muhafaza edilir.

(8) Başvurular, proje yürütücüsü tarafından yapılır. Tez çalışmaları için yürütücü, danışman öğretim üyesidir.

(9) Etik Kurul, yaptığı değerlendirme neticesinde; uygun, düzeltilmesi gerekir, şartlı olarak uygun ya da uygun değildir şeklinde karar verir. Kararlar başvuru sahibine başvurunun yapıldığı tarihten itibaren kırk iş günü içinde yazılı olarak bildirilir. Bu süre proje değerlendirmesini de kapsar. Projenin karmaşıklığı veya birden çok bilim dalını ilgilendirdiği hallerde, Etik Kurul sözü edilen süreyi bir defaya mahsus olmak üzere on beş iş gününü geçmeyecek şekilde uzatabilir. Uzatma sebebi ve süresi gerekçelendirilerek, süre sona ermeden yürütücü bilgilendirilir. Etik Kurul, bir projenin yapılabilirliğini sınamak amacıyla az sayıda hayvan üzerinde ön deneylerin yapılmasını isteyebilir. Bu durumda kesin karar, "şartlı olarak uygun" kararı verilen projelerdeki usullere göre verilir.

(10) Etik Kurul üyelerine ait başvurular görüşülürken ilgili kurul üyesi görüşmelere katılamaz ve oy kullanamaz.

(11) Hakkında "Düzeltilmesi gerekir" kararı verilen projeler, düzeltildikten sonra tekrar değerlendirilir. "Şartlı olarak uygun" kararı verilen projeler, Etik Kurul tarafından belirlenecek bir süre boyunca, hayvan refahı birimi tarafından izlenip, istenen şartların yerine

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../.../20...8 Tarih ve 50... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



getirilip getirilmediği değerlendirildikten sonra uygun ya da uygun değildir şeklinde karara bağlanır ve Etik Kurul'a rapor verilir.

(12) İzin verilen projelerde hayvan refahını olumsuz etkileyecek herhangi bir değişiklik olup olmadığı yerel etik kurulu tarafından denetlenir. Yerel etik kurulu, onaylanan projeye uyulmaması durumunda, verilen izni iptal eder. İznin iptal edilmesi durumunda; hayvan refahı birimi tarafından, projede kullanılan veya kullanılması öngörülen hayvanların refahının olumsuz yönde etkilenmemesi sağlanır.

(13) Etik Kurul onayı alındıktan sonra projedeki ve çalışmaya katılacak kişilerdeki değişiklikler proje yürütücüsü tarafından Etik Kurul'a yazılı olarak bildirilir ve onayı alınır.

14) Aşağıdaki müdahaleler Etik Kurul iznine tabi değildir:

a) Teşhis ve tedavi amaçlı veteriner klinik uygulamalar.

b) Ölü hayvan veya dokusu, mezbaha materyalleri, atık fetuslar ile yapılan prosedürler.

c) Süt sağma.

ç) Dışkı veya altlık örneği toplama.

d) Sürüntü ile örnek alma.

(15) Tür tanımlama ile ilgili doğadan yaban hayvanı kullanılmasında Genel Müdürlükten alınan izin, Etik Kurul izni yerine geçer.

(16) Saha araştırmalarının birden fazla ilde yürütülmesi halinde sadece bir yerin Etik Kurul onayının alınması yeterlidir.

(17) Kayıtlar HADMEK ve Bakanlığın denetimine açık tutulur. Etik Kurul, gerektiğinde konusunda deneyimli uzmanların yazılı görüşlerini alabilir veya Etik Kurul toplantısına davet ederek sözlü veya yazılı görüş isteyebilir.

Etik Kurulun görevleri

MADDE 8 – (1) Etik Kurulun görevleri şunlardır:

a) Bu Yönerge hükümleri ile HADMEK'in belirlediği etik ilkeler ve iyi laboratuvar uygulamaları çerçevesinde kendi çalışma usul ve esasları hakkında yönerge hazırlamak.

b) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm işlemlerin etik yönden kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek yapılacak işlemlere ilişkin protokolleri onaylamak veya gerekçeli olarak reddetmek.

c) Kurum içinde deney hayvanı kullanılması sürecinin 3R ilkelerine ve etik kurallara uygun olarak sürdürülmesini denetlemek, bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapmak.

ç) Deney hayvanı kullanılarak elde edilenlerle aynı veya daha yüksek düzeyde bilgi sağlayabilecek ancak hayvan kullanılmayan veya en az sayıda hayvan kullanılan ya da daha az acı verilen prosedürler içeren alternatif yöntemlerin geliştirilmesine ve doğrulanmasına katkıda bulunacak ve bu alanda araştırmayı teşvik edecek uygulamalar yapmak.

d) Deney hayvanları üzerinde yapılacak işlemlerin onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını sağlamak, gerektiğinde sonlandırmasına karar vermek.

e) Deney hayvanlarıyla çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak ve deney hayvanı kullanım sertifikası bulunması şartıyla hayvan deneyleri yapılmasına izin vermek. Bu amaçla gerektiğinde sertifika programları düzenlemek.

f) Deney hayvanlarının üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil şartları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar şartlarının ve ekipmanının etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek.

g) Deney hayvanı kullanımı ile ilgili olarak istatistiki veri tabloları ile yıllık faaliyet raporunu hazırlayarak HADMEK'e sunmak.

ğ) Deneysel çalışmalar sonunda ortaya çıkan atıklar ve tıbbi atıkların 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesince bertarafını sağlamak.

h) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun ve ilgili mevzuatın getirdiği hükümler çerçevesinde, deney hayvanlarının kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerini sağlamak.

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik

Kurulu'nun 5.../.../20... Tarih ve 50

Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

ASLI GİBİDİR



ı) Düzenlenecek eğitim sertifika programlarını otuz gün önce HADMEK'e bildirmek.
i) Düzenledikleri sertifika eğitim programları ve eğitim sonunda başarılı olarak sertifika alan kursiyerler ile ilgili bilgileri HADMEK'e bildirmek.

j) Deneyde kullanılan hayvanların, prosedür sonrası sahiplendirilmesi veya çiftçilik sistemine iadesinde sakınca görülüp görülmediği hakkında karar vermek.

Etik Kurulun çalışma ilkeleri

MADDE 9 – (1) Etik Kurul aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda çalışır:

a) Bilimsel araştırmalarda kullanılması zorunlu olan deney hayvanlarına kötü muameleleri engellemek.

b) Deney hayvanlarının 5 inci maddede belirtilen amaçlar kapsamında kullanılmasını sağlamak.

c) Ağır acı, stres ya da buna denk eziyet veren deneylerde bir hayvanın bir defadan fazla kullanılmamasını, zorunlu olarak kullanılması gerekiyorsa bunun sağlam bilimsel gerekçelere dayandırılmasını sağlamak.

ç) Eğitim amaçlı kongre, konferans ve seminerlerde ağrı ve acı veren deneylerin yapılmamasını sağlamak.

d) Bilimsel açıdan güvenilir verinin, hayvanlara mümkün olduğu kadar az acı çektilerinde ve onları en az strese sokarak elde edilmesini sağlamak.

e) Araştırmalar süresince kullanılan deney hayvanlarına, türüne uygun şartlar hazırlamak ve en iyi fizyolojik, davranışsal ve çevresel şartların teminini sağlamak.

f) Uygun şekilde eğitilmiş personel tarafından uygun şartlarda deney hayvanı bakımını sağlamak.

g) Canlı hayvanlarda yapılacak deney amaçlı çalışmaların sorumlu veteriner hekim gözetiminde yapılmasını sağlamak.

ğ) Araştırmacılar tarafından, deneylerin hangi durumlar yerine getirildiğinde sonlandırılacağına dair hedef noktaların belirlenmesini sağlamak.

h) Araştırılan bilginin elde edilmesinde geçerliliği ispatlanmış alternatif usuller varsa hayvan deneylerini etik olarak uygun görmemek ve daha önceden ayrıntılı olarak yapılmış deneylerin tekrar edilmesine engel olmak.

ı) Deney için en uygun hayvan türü ve yöntemin seçilmesini ve bilimsel olarak anlamlı sonuç verebilecek en az sayıda hayvan kullanılmasını sağlamak.

i) Deney hayvanlarına gereksiz acı ve ağrı verecek deneylerde uygun bir anestezi usulünün uygulanmasını ve araştırmalarda uygun ağrı kesici ve anestezi kullanılmasını sağlamak.

j) Anestezinin, hayvan için deneyin kendisinden daha fazla travmatik olması ve deneyin amacına uygun olmaması durumunda yapılmasını engellemek.

k) Deneyin etik ilkeler çerçevesinde yapılması ve amacına uygun olması için veteriner hekim kararı ile;

1) Anesteziden çıktığında önemli oranda acıya maruz kalacak olan hayvanın ağrı kesici ile tedavi edilmesini, tedavi edilmesi mümkün değilse insancıl bir metotla öldürülmesini,

2) Deney hayvanının araştırma sürecinde ya da sonunda hayatına son verilmesi işlemlerinin uygun gerekçelerle yapılmasını,

3) Şiddetli ve sürekli ağrı çeken veya normal hayatını sürdüremeyecek duruma gelen deney hayvanları ile sağlığı ve çevresi için risk oluşturabilecek deney hayvanlarının insancıl bir metotla yaşamlarına son verilmesini, sağlamak.

l) Araştırmada kullanılan ve yaşamlarını sürdüren deney hayvanlarına, deney sonunda sağlıklı yaşam şartlarının teminini sağlamak.

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../.../20... Tarih ve ... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



m) Hayvanları ağır ve uzun süreli acıya maruz bırakacak deneylerin yapılmasına, etik ilkeler ile araştırmadan elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı dikkate alınarak karar vermek.

n) Bilimsel hedeften uzaklaşmadığı ve hayvanın refahının bozulmadığı sürece hayvanlar üzerinde birden fazla uygulama yaparak, deneyde kullanılan hayvanların sayısını azaltmak.

o) Deneyde kullanılarak ölen hayvanların doku ve organlarının paylaşılması kapsamında diğer başvurularda değerlendirilmesini sağlamak.

ö) Uzun süreli olması muhtemel şiddetli acı, eziyet ve ızdırapla sonuçlanan ve düzeltilmesi mümkün olmayan uygulamalardan kaçınmak.

p) Yalnızca kendi bünyesindeki hayvan refahı biriminin denetiminde gerçekleştirilecek prosedürlere izin vermek.

r) Onay verilen projelerde, içerikte ve çalışmaya katılacak kişilerde yapılacak değişiklikleri değerlendirmek ve karara bağlamak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Deney Hayvanı ve Araştırmalara İlişkin Uygulamalar

Deney hayvanları

MADDE 10- (1) Etik Kurul'un çalışmalarında kullanılacak hayvanlara ilişkin hususlar:

a) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm prosedürlerin Etik Kurul tarafından onaylanmış olması zorunludur.

b) Etik Kurul tarafından yapılan düzenlemelere uygun olarak alınmış bir genel veya özel istisna olmadıkça, deneylerde kullanılacak;

- 1) Fare (*Mus musculus*),
- 2) Sıçan (*Rattus norvegicus*),
- 3) Kobay (*Cavia pocellus*),
- 4) Suriye (altın) hamsteri (*Mesocricetus auratus*),
- 5) Çin hamsteri (*Cricetulus griseus*),
- 6) Moğolistan gerbili (*Meriones unguiculatus*),
- 7) Tavşan (*Oryctolagus cuniculus*),
- 8) Köpek (*Canis familiaris*),
- 9) Kedi (*Felis catus*),
- 10) İnsan dışı primatların bütün türleri
- 11) Kurbağa [*Xenopus (laevis, tropicalis)*, *Rana (temporaria, pipiens)*],
- 12) Zebra balığı (*Danio rerio*),

türlerinin ve deneyde kullanılacak tüm hayvanların kayıtlı yasal deney hayvanı üreticisi ve tedarikçilerinden alınmış olması şartı aranır.

c) Kedi, köpek gibi evcil türlerin sokakta başıboş olanları, deneylerde kullanılmaz. Ancak, hayvanların sağlık ve refahı ile ilgili çalışmalara ihtiyaç duyulması, çevre, insan ve hayvan sağlığına karşı ciddi tehlike oluşturmaması ve çalışmanın amacının sadece başıboş hayvan kullanılarak gerçekleştirilebileceğine dair bilimsel gerekçeler sunulması hallerinde bu hayvanlar deneylerde kullanılabilir.

ç) İnsan dışı primatların deneylerde kullanılmasına, istisnai durumlarda ve prosedürün amacının insan dışı primatlar dışında bir tür kullanılarak gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa izin verilir.

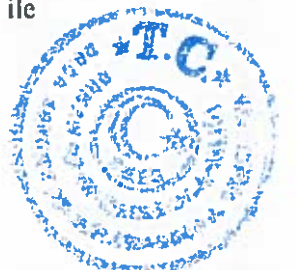
d) Büyük kuyuksuz maymunlar deneylerde kullanılamaz.

e) Ulusal mevzuat ve uluslararası sözleşmeler çerçevesinde nesli tehlike altında olan ve korunan türler ile CITES Sözleşmesinin Ek-1 Listesindeki türlerin kullanılmasına aşağıda belirtilen durumlarda izin verilir:

1) Prosedür, 5 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) numaralı alt bendi ile

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../.../20... Tarih ve ... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



(c) ve (d) bentlerinde belirtilen amaçlardan birine sahipse.

2) Prosedürün amacının söz konusu türlerin dışındaki türler ile gerçekleştirilemeyeceğine dair bilimsel bir gerekçe mevcutsa.

f) Doğadan alınmış yaban hayvanı üzerinde yapılacak deney bir bilimsel gerekçeyle; ancak diğer hayvanların deneyin amacı bakımından yeterli olmaması halinde onaylanır. Bu konuda yapılan çalışmalarda Etik Kurul onayından sonra Genel Müdürlükten izin alınır.

Anestezi ve anestezi uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler

MADDE 11- (1) Anestezi ve anestezi uygulanması, öldürme ve deneylerde şiddet sınıflandırması ile ilgili işlemler Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca 13/12/2011 tarihli ve 28141 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Deneyisel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Hayvanların Refah ve Korunmasına Dair Yönetmeliğin 21 inci ve 22 nci maddeleri ile Ek-8 ve Ek-9’a göre yapılır.

Hayvanların deneylerde tekrar kullanımı

MADDE 12 – (1) Daha önce bir ya da birkaç deneyde kullanılan bir hayvanın tekrar kullanılmasına aşağıdaki durumlarda izin verilir:

- a) Daha önceki deneylerin gerçek şiddeti “hafif” veya “orta” ise.
- b) Hayvanın genel sağlık durumu tamamen eski haline dönmüşse.
- c) Yeni deney “hafif”, “orta” veya “ düzelmez” olarak sınıflandırılmışsa.
- ç) Hayvan üzerinde daha önce gerçekleştirilen prosedürleri değerlendirebilecek bir veteriner hekim tarafından uygun bulunmuşsa.

(2) İstisnai durumlarda, (a) bendini uygulama dışı bırakacak şekilde ve hayvanın veteriner hekim tarafından muayene edilmesinden sonra, hayvanın şiddetli acı, ızdırap veya eşdeğerini içeren bir deneyde birden fazla kullanılmaması şartıyla bir hayvanın tekrar kullanılmasına izin verilebilir.

Deneyin sonlandırılması

MADDE 13 – (1) Deneyle ilgili olarak daha fazla gözlemin yapılamayacağı hallerde ya da genetiği değiştirilmiş hayvan soyları ve nesilleri artık takip edilmiyorsa veya sürekli devam eden bir şekilde iğne batırılmasına eşdeğer ya da daha fazla acı, eziyet, ızdırap ve kalıcı hasar yaşamaya bekleniyorsa deney sonlandırılır.

(2) Deneyin sonunda, bir hayvanın yaşamaya devam etmesine dair karar bir veteriner hekim tarafından alınır. Bir hayvanın yaşatılmaya devam etmesi durumunda, sağlık durumuna uygun bakım ve barınma hizmeti sağlanır. Hayvan orta veya şiddetli acı, eziyet, ızdırap ve kalıcı hasar yaşamaya devam ediyorsa öldürülür.

Projelerin değerlendirilmesi

MADDE 14 – (1) Projeler;

- a) Bilimsel, eğitsel veya yasal gerekçeleri,
- b) Hayvan kullanımı gerekçeleri,
- c) Prosedürlerin mümkün olan en insani ve çevreye duyarlı şekilde gerçekleştirilmesinin tasarlanması,
- ç) Tahmin edilen bilimsel faydaları ve eğitim yönünden değeri,
- d) 3R ilkesine uyumu,
- e) Prosedür şiddetinin sınıflandırılması,
- f) Elde edilecek fayda ve hayvanların çekeceği acı,
- g) Öldürme metotları, prosedürler, anestezi, tekrar kullanım, bakım ve barınma şartlarının mer’i mevzuata uygunluğu,

ğ) Geriye dönük değerlendirmenin yapılıp yapılmayacağı ve ne zaman yapılacağına karar verilmesi, kriterlerine göre Etik Kurul tarafından değerlendirilir.

(2) Etik Kurul tarafından proje değerlendirmesini yapacak uzmanların; 3R ilkesi, deney tasarımı, hayvan deneyleri pratik uygulamaları, yaban hayvanları deneyleri pratik

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu’nun 5.../.../20... Tarih ve 50... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



uygulamaları veya hayvan bakım ve beslenmesi konusunda yetkin olmasına göre seçilmesine dikkat edilir.

(3) Proje değerlendirmesi şeffaf olmalıdır. Fikri mülkiyet haklarının ve gizli bilgilerin korunması için, proje değerlendirmesi tarafsız bir şekilde gerçekleştirilir ve bağımsız tarafların görüşlerini de kapsayabilir.

Proje özetleri

MADDE 15 – (1) Fikri mülkiyet hakkı ve gizli bilgilerin korunmasına tabi olarak, teknik olmayan proje özeti aşağıdaki hususları kapsar:

a) Tahmin edilen hasar ve faydalar ile kullanılan hayvan kimliği de dâhil, projenin hedefleri hakkında bilgiyi.

b) 3R ilkesine uyulduğunu.

(2) Teknik olmayan proje özeti anonim olacak şekilde ve kullanıcı ile personelin ad ve adreslerini içermeyecek şekilde hazırlanır.

(3) Etik Kurul, teknik olmayan proje özetinde projenin geriye dönük değerlendirme sürecine tabi tutulup tutulmayacağı ve bu sürenin sınırının belirtilmesini talep edebilir. Bu durumda, teknik olmayan proje özetinin geriye dönük değerlendirmenin sonuçlarıyla güncelleştirilmesini sağlar.

(4) Bakanlıkça veri tabanı oluşturulması durumunda, yetki verilen projelerin teknik olmayan proje özetleri ve bunlarda yapılan güncellemeler bu veri tabanında yayınlanır.

Geriye dönük değerlendirme

MADDE 16 – (1) Etik Kurul izni alınarak sonuçlandırılan projeler ile ilgili geriye dönük değerlendirme yapılması kararı alınması halinde Etik Kurula ibraz edilen dokümanlara göre aşağıdaki hususlar değerlendirilir:

a) Projenin amaçlarına ulaşıp ulaşılmadığı.

b) Kullanılan hayvan türlerinin sayısı, hayvanlara verilen zarar ve prosedürlerin şiddeti.

c) 3R prensibinin uygulanmasına katkıda bulunabilecek unsurlar.

(2) İnsan dışı primatların kullanıldığı tüm projeler ve uzun süreli ve iyileştirilemeyen şiddetli ağrı, eziyet ve ızdırap içeren prosedürler de dâhil "şiddetli" olarak sınıflandırılan prosedürleri içeren projeler geriye dönük değerlendirmeye tabi tutulur.

(3) İkinci fıkra hükümleri dışındaki projeler geriye dönük değerlendirmeden muaf tutulabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim

Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitimi

MADDE 17 – (1) Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitiminde uyulması gerekli hususlar aşağıda belirtilmiştir:

a) Deney hayvanı ile uğraşan veya uğraşacak araştırmacıların eğitilmesi için eğitim programlarının düzenlenmesi, deney hayvanları kullanım sertifika programlarının açılması, düzenlenmesi ve yürütülmesinden Etik Kurul sorumludur. Bu programlarda başarılı olanlara, Etik Kurul tarafından deney hayvanı kullanım sertifikası verilir.

b) Deney hayvanı kullanarak her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen veya bu programların yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak katkıda bulunan öğrenciler, araştırmacılar, akademik, sağlık, teknik ve idari personel deney hayvanı kullanıcısı olarak kabul edilir.

c) Deney hayvanı kullanıcıları, sertifika almadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekânlarında bu hayvanları barındıramazlar. Çiftlik hayvanlarıyla yapılacak araştırmalarda araştırma ekibinin içinde bir veteriner hekimin bulunması zorunludur. Bu durumda veteriner hekimin deney hayvanları kullanım sertifikası bulunması gerekli değildir.

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../1.../2018 Tarih ve 50 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



ç) Etik Kurul; deney hayvanı üretilmesi ve yetiştirilmesi ile sorumlu personelin asgari olarak bilgilendirilmesi ve uyulması gereken usul ve esasları içeren bir meslek içi eğitim programı hazırlar ve periyodik olarak uygulanmasını denetler.

d) Etik Kurul onayına sunulan çalışmada, deney hayvanı kullanan kişinin kullanım sertifikası olmaması halinde bu çalışmaya onay verilmez.

e) Bir araştırmacı, kendi sertifikası olmaması halinde araştırma yürütücüsü olarak başka kişilerle ortak çalışma yapmak amacıyla Etik Kurul'a başvurabilir. Kendisinin katıldığı, ancak doğrudan deney hayvanlarıyla prosedür uygulamayan araştırmacılar, sertifikalı deney hayvanı kullanıcılarının yardımıyla deneylerini sürdürebilirler.

f) Deney hayvanları kullanım sertifikası programının içeriği HADMEK tarafından alınan kararlara uygun şekilde hazırlanır.

g) HADMEK gerektiğinde sertifika programlarını güncelleyebilir.

ğ) Deney hayvanları kullanım sertifika programlarında derslerin %80'ine devam etmek zorunludur.

h) Kursiyerlerin sertifika alabilmeleri için kurs sonunda yapılacak olan sınavda 100 üzerinden en az 70 puan almaları gereklidir.

ı) Sertifika eğitim programlarının nasıl yürütüleceği Etik Kurul tarafından belirlenir.

i) Bu Yönerge hükümlerine göre düzenlenen deney hayvanları kullanım sertifika programlarına kayıt yaptırarak devam ve başarı şartlarını yerine getiren kursiyerlere "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası" verilir. Deney hayvanları kullanım sertifikası, ilgili Etik Kurul başkanı ve üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici tarafından imzalanır.

j) Etik Kurul düzenleyeceği sertifika eğitim programlarını otuz gün önce HADMEK'e bildirmekle yükümlüdür.

k) Etik Kurul düzenlediği sertifika eğitim programları sonunda başarılı olarak sertifika alan kursiyerler ile ilgili bilgileri HADMEK'e bildirmekle yükümlüdür.

l) Bu Yönetmelik hükümleri haricinde başka kurumlardan alınmış olan deney hayvanları kullanım sertifikaları ya da benzerlerinin bu Yönetmelik hükümlerine göre eşdeğer olup olmadıklarına HADMEK karar verir.

m) Lisans veya yüksek lisans düzeyinde deney hayvanı kullanımı ile ilgili alınmış olan eğitimlerin sertifika programına eşdeğer olup olmadığına Etik Kurul karar verir, uygun olduğuna karar verilen eğitim programlarını tamamlayanlara Etik Kurul tarafından sertifika verilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Gizlilik

MADDE 18- (1) Yerel etik kurullarının yazışmaları gizli olup, bu Yönetmelikte belirtilen yetkili kurumlar dışında üçüncü şahıslara bilgi verilmez.

(2) Canlı hayvanların kullanıldığı projelerin, mülkiyet haklarını ihlal etmemek ve gizli bilgileri açığa vurmamak kaydıyla halkın bilgilendirilmesini sağlamak amacıyla objektif bilgiler verilir.

Yönergede hüküm bulunmayan haller

MADDE 19 - (1) Bu Yönergede hüküm bulunmayan hallerde; ilgili diğer mevzuat hükümleri ile Senato ve Üniversite Yönetim Kurulu kararları uygulanır.

Yürürlük

MADDE 20- (1) Bu Yönerge, Üniversite Senatosu Kararı ile kabul edildikten sonra Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kuruluna sunulur ve bu kurul tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 21- (1) Bu yönerge hükümleri Rektör tarafından yürütülür.

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../1.../2018 Tarih ve 50 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU
BAŞVURU FORMU
(EĞİTİM İÇİN)

Proje No:	Başvuru Tarihi:	Onay Tarihi:
-----------	-----------------	--------------

Tarih:	Eğitim Sorumlusu:	İmza:
--------	-------------------	-------

Uygulamalara katılacak diğer öğretim elemanları ve personel:

- | | |
|----|----|
| 1. | 5. |
| 2. | 6. |
| 3. | 7. |
| 4. | 8. |

Verilecek dersin adı ve kodu:

Verilecek dersin dönemi:

- ☐ Güz dönemi
☐ Bahar dönemi
☐ Yaz dönemi
☐tarihinden..... tarihine kadar kurs
☐ Diğer:

Ders türü:

- ☐ Lisans
☐ Yüksek Lisans
☐ Doktora
☐ Eğitim kursu
☐ Tıpta uzmanlık
☐ Diğer:

Eğitim sorumlusunun adresi:

Telefon no:
e-Posta:

Uygulamanın yapılacağı yer:

Telefon no:

Eğitime katılacak öğrenci sayısı:

Başvuru tipi:

- ☐ Yeni başvuru
☐ Değişiklik (Eski Protokol No):

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../1.../20... Tarih ve 50... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



Ders Adı/ Konu Adı (Dersin amaçlarını özetleyiniz)

Hayvanlara uygulanacak işlemleri sırasıyla ayrıntılı bir şekilde belirtiniz

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5./1./2018 Tarih ve 50 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



Kullanılacak deney hayvanlarının özellikleri

Tür	Sayı	Cinsiyet	Yaş/Ağırlık
Sıçan ☐		☐ E ☐ D	
Fare ☐		☐ E ☐ D	
Kobay ☐		☐ E ☐ D	
Diğer (Açıklayınız)		☐ E ☐ D	

Hayvan Kaynağı

☐ A.İ. B.Ü. Deney Hayvanları Ünitesi
☐ Bakanlığın Üretime izin verdiği yasal kurumlar. Belirtiniz:
☐ Yurt Dışı
☐ Başka bir çalışmadan artan denekler kullanılacaktır. Açıklayınız:
☐ Yaban ortamdan alınacaktır.
☐ Diğer (Açıklayınız)

Deney hayvanı ile yapılacak çalışma özelliği (uygun seçeneklerin tümünü işaretleyiniz)

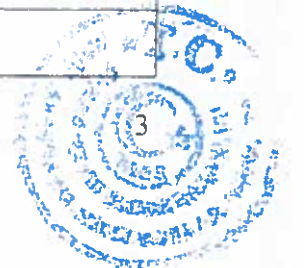
☐ Temel manüplasyonlar (Tutuş, enjeksiyon, kan alma teknikleri)
☐ Şartlama çalışmaları
☐ Cerrahi operasyon teknikleri
☐ Organ izole etme teknikleri
☐ Kısıtlama deneyi
☐ Diğer (Açıklayınız):

Deney yapacağınız hayvanın seçilme nedenleri

☐ Daha önce elde edilen verilerle karşılaştırma yapmayı olanaklı kılan geniş veri tabanları bulunmaktadır
☐ Aşağıda belirtildiği üzere, önerilen türün anatomik ve fizyolojik özellikleri yapılacak çalışma için tek uygun modeldir.
☐ Önerilen tür, bu çalışmanın yapılabilmesi için uygun doku, boyut ve anatomiye sahip ve filogenetik olarak en düşük olanıdır
☐ Bu tür, insandaki durumu simüle etmek için çok uygun bir fizyolojik model oluşturmaktadır

ASLI GIBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5./1./2012 Tarih ve 30 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



☐ Bu projenin köken aldığı önceki çalışmalarda da aynı tür kullanılmıştır.
☐ Bu türün aşağıda belirtilen özellikleri çalışma için en uygun seçimdir.
☐ Diğer (Açıklayınız):

Deney hayvanı ile yapılacak çalışmanın açık adı:

Deney hayvanı ile yapılacak çalışma	Öğrenci grubu başına hayvan adedi	Öğrenci grup sayısı	Kullanılan toplam hayvan sayısı

Deney Hayvanlarına Uygulanacak Maddeler

Adı	Dozu	Hacmi	Veriliş şekli	Veriliş sıklığı	Etki süresi

Deney Hayvanlarına Uygulanacak Preanestezik, Anestezik, Analjezik, Sedatif ve Nöromusküler Bloke Edici Maddeler

Adı	Dozu	Hacmi	Veriliş şekli	Veriliş sıklığı	Etki süresi

Anestezi Derinlik Takibi

☐ Anestezi derinliği izlenmeyecek
☐ Cilt veya parmak kıstırma yanıtları
☐ Palpebra veya kornea refleksi (rodentler için uygun değil)
☐ Çene veya iskelet kası tonüsünün izlenmesi

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5./1./2018 Tarih ve 50 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



☐ Fizyolojik yanıtın izlenmesi (Solunum-Dolaşım)
☐ Diğer (Açıklayınız):

Post Operatif Dönemde Kullanılacak Analjezik Maddeler

Adı	Dozu	Hacmi	Veriliş şekli	Veriliş sıklığı	Etki süresi

Hayvanların deney protokolünden çıkarılma ölçütleri (uygun şıkların hepsini işaretleyiniz)

☐ Veterinerin uygun görmesi (insani nedenler)
☐ Vücut ağırlığının %15'inden fazla kilo kaybı
☐ Düzgün yürüyememe
☐ Düzgün gıda ve su almama
☐ Uyarılara belirgin derecede azalmış yanıt verme
☐ Diğer (Açıklayınız):

Deney protokolünden çıkarılan hayvanların akıbeti

☐ Ötanazi
☐ Diğer (Açıklayınız):

Ötanazi Yöntemi

☐ Ötanazi yapılmayacaktır
☐ Yüksek doz anestezi madde verilerek
☐ Anestezi/trankilizan madde verilerek dekapitasyon
☐ Anestezi/trankilizan madde verilerek servikal dislokasyon
☐ Cerrahi sırasında eksanguinasyon (Kanı boşaltma)
☐ Karbon dioksit solutma
☐ Diğer (Açıklayınız):

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5./.../20..18 Tarih ve 50 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



Atıkları İmha Etme Yöntemi

Tıbbi Atık olarak

Diğer (Açıklayınız):

Tehlikeli Maddeler: (Radyoizotop, biyolojik ajan, tehlikeli madde ya da ilaç, rekombinan DNA vb. Tehlikeli maddelerin kullanılabilmesi için ilgili birimin izni gereklidir. Çalışmada kullanılan kontamine hayvanlarla ilgili maddelerin taşınması ve atık ürünlerinin uzaklaştırılması yöntemlerini ve varsa önemli diğer güvenlik önlemlerini açıklayınız).

Hayvanların bakımından (uygun beslenmesi, uygun barınma olanağı sağlanması... gibi) sorumlu olan kişi veya kuruluş

Araştırmanın gerçekleştirileceği laboratuvarın/birimin adı ve adresi

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../.../20..18. Tarih ve 50... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.





SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU
BAŞVURU FORMU
(ARAŞTIRMALAR İÇİN)



Protokol No:

Başvuru tarihi:/..../20

Onay tarihi:/..../20

I. ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI:

II. ARAŞTIRMA YÜRÜTÜCÜSÜ:

Ünvanı, adı ve soyadı:

Üniversite/Kurum:

Bölüm/Anabilim Dalı/Klinik:

Telefon:

E-posta:

Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası¹ ☐ Var ☐ Yok

III. YARDIMCI ARAŞTIRMACILAR:

Ünvan, ad ve soyadı:

Üniversite/Kurum:

Bölüm/Anabilim Dalı/Klinik:

Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası¹

☐ Var ☐ Yok

Ünvan, ad ve soyadı:

Üniversite/Kurum:

Bölüm/Anabilim Dalı/Klinik:

Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası¹

☐ Var ☐ Yok

Ünvan, ad ve soyadı:

Üniversite/Kurum:

Bölüm/Anabilim Dalı/Klinik:

Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası¹

☐ Var ☐ Yok

Ünvan, ad ve soyadı:

Üniversite/Kurum:

Bölüm/Anabilim Dalı/Klinik:

Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası¹

☐ Var ☐ Yok

Ünvan, ad ve soyadı:

Üniversite/Kurum:

Bölüm/Anabilim Dalı/Klinik:

Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası¹

☐ Var ☐ Yok

IV. BAŞVURU TİPİ:

☐ Yeni Başvuru

☐ Değişiklik (Eski Protokol No):

V. ARAŞTIRMANIN TÜRÜ:

☐ Araştırma

☐ Eğitim

☐ Ön Çalışma

☐ Yüksek Lisans

☐ Doktora

☐ Tıpta Uzmanlık

¹ Deney hayvanları ile birebir uğraşacak olan araştırmacılar, Sertifikasyon Kurulunun onayladığı sertifikasyon form ve kopyalarını başvuruya eklemeleri gerekmektedir.

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik

Kuruluştan 05/04/2022 Tarih ve 50

Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



VI. ARAŞTIRMANIN SÜRESİ: ay

VII. ARAŞTIRMAYI DESTEKLEYEN KURULUŞ(LAR):

☐ Yoktur ☐ BAP ☐ TÜBİTAK ☐ DPT ☐ Yurtdışı Fonları
☐ Diğer (Açıklayınız):

VIII. ARAŞTIRMANIN AMACI:

Bu bölümde araştırmayla ilgili genel bilgiler sunulmalı, literatürdeki yayınlara numara ile atıf verilerek konunun güncel durumu ve önemi açıklanmalıdır (Konuyla doğrudan ilişkili olan 5-10 literatür kullanılmalıdır).

Not: Lütfen bu bölümün uzman olmayan kişiler tarafından da okunacağını göz önüne alınız.

IX. DENEY HAYVANLARI ÜZERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER:

Bu bölümde hayvanlar üzerinde yapılacak tüm işlemler, ardışık sıra ile ayrıntılı bir şekilde belirtilmeli ve kullanılacaksa uygun istatistik metod/lar yazılmalıdır.

X. BU ARAŞTIRMA İÇİN DENEY HAYVANI KULLANILMAYAN ALTERNATİF BİR YÖNTEM VAR MIDIR?

☐ Evet ☐ Hayır

Yanıtınız hayır ise; deney hayvanı kullanma gerekçe(leri)nizi belirtiniz:

☐ İncelenen süreçlerin karmaşıklığı nedeniyle daha basit sistemlerde oluşturulması ve model kurulması olanaksızdır.

☐ İncelenecek sistemin, canlı olmayan modellerde taklit edilebilmesi için yeterli bilgi birikimi yoktur.

☐ Klinik uygulamalardan önce, preklinik çalışmalarda canlı hayvan üzerinde deney yapmak zorunludur.

☐ Diğer (Açıklayınız):

XI. DENEY HAYVANLARININ TEMİN EDİLECEĞİ YER:

☐ SÜDETAM

☐ Bir başka çalışmadan artmıştır (Açıklayınız):

☐ Yaban ortamdan izole edilecektir.

☐ Koloni içinde üretilecektir (Hangi laboratuvar belirtiniz):

☐ Diğer (Açıklayınız):

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik

Kurulu'nun 5/1/2018 Tarih ve 50

Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

ASLI GİBİDİR



XII. DENEY HAYVANININ KİMLİĞİ:

Tür:

Soy/İrk:

Cinsiyet:

Yaş/Ağırlık sınırı:

XIII. SEÇİLEN TÜRÜN GEREKÇE(LERİ)Sİ:

☐ Daha önce elde edilen verilerle karşılaştırma yapmayı olanaklı kılan geniş veritabanları bulunmaktadır.

☐ Önerilen türün anatomik ve fizyolojik özellikleri yapılacak çalışma için yegane uygun modeldir.

☐ Önerilen tür, bu çalışmanın yapılabilmesi için uygun doku, boyut ve anatomiye sahip ve filogenetik olarak en düşük olanıdır.

☐ Bu tür, insan ya da hayvanlardaki durumu simüle etmek için çok uygun bir fizyolojik model oluşturmaktadır.

☐ Bu projenin köken aldığı önceki çalışmalarda da aynı tür kullanılmıştır.

☐ Bu türün aşağıda belirtilen özellikleri çalışma için en uygun seçimdir:

XIV. DENEY GRUPLARI VE SAYILARI:

Deney ve kontrol grupları	Grup başına hayvan adedi	Tekrar sayısı (varsa)	Toplam sayı

Her grup için (varsa deney tekrarı için) hayvan sayısını nasıl belirlediğinizi açıklayınız:

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik

Kurulu'nun 5/1/2018 Tarih ve 50

Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



XV. DENEY SÜRESİNCE HAYVANLARIN BAKIM KOŞULLARI:

Bakım Yeri:

Barınma Alanı ve Bakım Koşulları:

XVI. DENEYLERDE (VARSA İŞLEM SONRASI DÖNEMDE) KULLANILACAK KİMYASAL/ BİYOLOJİK MADDELER VE FARMAKOLOJİK AJANLAR (Pre-anestezik, anestezik, analjezik, sedatif, trankilizan, nöromusküler bloke ediciler):

Ajanın adı	Doz	Hacim	Veriliş yolu	Veriliş sıklığı	Etki süresi

XVII. İNVAZİF KATEGORİ:

Deneyde herhangi bir invazif prosedür kullanılacak mı?

☐ Evet ☐ Hayır

Cevabınız evet ise; işlemler anestezi altında mı gerçekleştirilecek?

☐ Evet ☐ Hayır (Gerekçelerini belirtiniz):

XVIII. ANESTEZİNİN TAKİBİ:

Anestezi derinliği izlenecek mi?

☐ Evet ☐ Hayır

Yanıtınız evet ise; uygun seçenekleri belirtiniz:

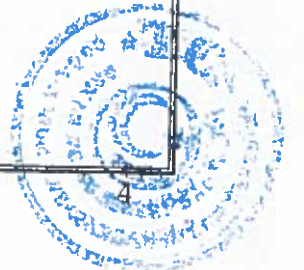
- ☐ Cilt ya da parmak kıstırma yanıtları
- ☐ Palpebra ya da kornea refleksi (kemirgenler için uygun değildir)
- ☐ Çene ya da iskelet kası tonusu izlenmesi
- ☐ Fizyolojik yanıtın izlenmesi
- ☐ Diğer (Açıklayınız) :

İzlenme sıklığı:

- ☐ Protokole uygulanması olanaklı değildir.
- ☐ Her 2-3 dakikada bir
- ☐ Her 4-5 dakikada bir
- ☐ Diğer (Açıklayınız) :

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5./.../20..18 Tarih ve 30 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

ASLI GİBİDİR



XIX. DENEY HAYVANLARI İÇİN KISITLAYICI DURUMLAR:

Deneylede Hayvanlar İçin Herhangi Bir Kısıtlayıcı Durum, Özel Barınma, Yoksun Bırakma Durumu Var Mı?

☐ Evet ☐ Hayır

Cevabınız Evet İse Kısıtlayıcı Durum Hakkında Bilgi Veriniz:

- ☐ Kısıtlayıcı Cihaz Kullanımı (Süre: Dakika)
- ☐ Yüksek/Düşük Sıcaklığa Maruz Bırakılma (Süre: Dakika)
- ☐ Standart Dışı Nemlilik/Kuruluk Altında Bırakılma (Süre: Dakika)
- ☐ Standart Dışı Atmosferik Basınca Maruz Bırakılma(Süre: Dakika)
- ☐ Standart Dışı Atmosferde Tutulma (Süre: Dakika)
- ☐ Standart Dışı Kafeste Barındırma (Örn: Metabolik Kafes, Süre:..... Dakika)
- ☐ Uzun Süreli Standart Dışı Işık-Karanlık Siklusunda Tutulma (Süre: Dakika)
- ☐ 12 Saatten Daha Uzun Süre Susuz Bırakma (Süre: Dakika)
- ☐ 24 Saatten Daha Uzun Aç Bırakılma (Süre: Dakika)
- ☐ Diğer (Açıklayınız):

XX. DENEY SIRASINDA/SONRASINDA ORTAYA ÇIKABİLECEK TEHLİKELİ DURUMLAR:

- ☐ Mikrobiyolojik kontaminasyon riski
- ☐ Kanserojen maddeler
- ☐ Radyoizotoplar
- ☐ Biyolojik toksinler
- ☐ Antineoplastik/sitotoksik ajanlar
- ☐ Diğer ajanlar:

Oluşacak tıbbi atıklar ve bunların imhası için alınacak önlemler hakkında kısaca bilgi veriniz:

XXI. ÖTANAZİ YÖNTEMLERİ:

- ☐ Ötanazi uygulanmayacaktır
- ☐ Yüksek doz anestezi
- ☐ Anestezi/trankilizasyon altında dekapitasyon
- ☐ Anestezi/tranklizasyon altında servikal dislokasyon (Sıçandan büyük hayvanlar için uygun değil)
- ☐ Cerrahi sırasında ekssanguinasyon (Kanatma veya yüksek miktarda kan alma)
- ☐ Karbon dioksit solutma
- ☐ Diğer (Açıklayınız):

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik

Kurulu'nun 5.../.../20... Tarih ve ...

Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

XXII. BU ARAŖTIRMANIN BİLİME YAPABİLECEĞİ POTANSİYEL KATKILARI AÇIKLAYINIZ:

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../.../20..18. Tarih ve 50 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



ÇALIŞMA GÖREV FORMU

Araştırma Yürütücüsü		
Ünvanı, Adı Soyadı	Anabilim Dalı / Bilim Dalı	
PROJE ÇALIŞANLARI ve GÖREVLERİ		
Ünvanı, Adı Soyadı	Anabilim Dalı/Bilim Dalı	Projedeki Görevi (Deney aşaması, Patolojik- Biyokimyasal değerlendirmeler vb.)

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../.../20... Tarih ve 50... Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU
TAAHHÜTNAME
(ARAŞTIRMALAR İÇİN)

...../...../20..

Araştırmanın Tam Adı:

Proje Yürütücüsü:

Yardımcı Araştırmacılar (Adı-Soyadı, İmzası):

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

Diğer Görevliler (Adı-Soyadı, İmzası):

- 1.
- 2.
- 3.

- Sakarya Üniversitesi HADYEK Yönergesini okudum. Yönergeye uygun olarak çalışacağımı,
- Onay alınmış çalışmada; Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası bulunmayan kişilere deney hayvanlarında herhangi bir işlem yaptırmayacağımı,
- Çalışma sürecinde işlemlerde ve çalışma ekibinde yapılacak değişiklikler için Yerel Etik Kurul'un iznini alacağımı,
- Çalışmanın bitimini müteakip 3 ay içerisinde Yerel Etik Kurul'a bildireceğimi,
- Bu çalışma süresince, Sakarya Üniversitesi HADYEK Yönergesinde yer alan etik ilkelere uyacağımı, beklenmeyen ters bir etki veya olay olduğunda derhal Yerel Etik Kurul'a bildireceğimi

Taahhüt ederim / ederiz.

Çalışma Yürütücüsü (Adı, Soyadı, İmzası):

Adres:
İş telefonu:
Cep telefonu:
E-posta:

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik Kurulu'nun 5.../.../20.. Tarih ve 50 Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.



SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
HAYVAN DENEYLERİ YEREL ETİK KURULU
TAAHHÜTNAME
(EĞİTİM İÇİN)

...../...../20..

Eğitimin Adı:

Eğitim Sorumlusu:

Yardımcı Öğretim Elemanları (Adı-Soyadı, İmzası):

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.

Diğer Görevliler (Adı-Soyadı, İmzası):

- 1.
- 2.
- 3.

- Sakarya Üniversitesi HADYEK Yönergesini okudum. Yönergeye uygun olarak çalışacağımı,
- Onay alınmış çalışmada; Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası bulunmayan kişilere deney hayvanlarında herhangi bir işlem yaptırmayacağımı,
- Çalışma sürecinde işlemlerde ve çalışma ekibinde yapılacak değişiklikler için Yerel Etik Kurul'un iznini alacağımı,
- Çalışmanın bitimini müteakip 3 ay içerisinde Yerel Etik Kurul'a bildireceğimi,
- Bu çalışma süresince, Sakarya Üniversitesi HADYEK Yönergesinde yer alan etik ilkelere uyacağımı, beklenmeyen ters bir etki veya olay olduğunda derhal Yerel Etik Kurul'a bildireceğimi

Taahhüt ederim / ederiz.

Çalışma Yürütücüsü (Adı, Soyadı, İmzası):

Adres:
İş telefonu:
Cep telefonu:
E-posta:

ASLI GİBİDİR

Bu yönerge; Hayvan Deneyleri Merkez Etik
Kurulu'nun 5.../1.../2018 Tarih ve 50
Sayılı kararı gereğince onaylanmıştır.

